

OBSAH

Úvod	9
1 Miesto ošetrovateľských konceptuálnych modelov v štruktúre ošetrovateľstva (Marián Palenčár)	11
1. 1 Kognitívna štruktúra ošetrovateľstva ako vedy	11
1. 2 Paradigma ako fundamentálny stupeň kognitívnej štruktúry ošetrovateľstva	15
1. 2. 1 Horizontálna štruktúra paradigmy	16
1. 2. 2 Vertikálna štruktúra paradigmy	18
1. 2. 2. 1 Naddisciplinárna paradigma	19
1. 2. 2. 2 Disciplinárna paradigma. Metaparadigma ošetrovateľstva	20
1. 3 Poddisciplinárna paradigma. Konceptuálne modely v ošetrovateľstve	24
1. 3. 1 Podstata konceptuálnych modelov. Konceptuálne modely a metaparadigma	25
1. 3. 2 Ošetrovateľské konceptuálne modely a ich klasifikácia	26
1. 3. 3 Štruktúra ošetrovateľských konceptuálnych modelov	27
1. 3. 4 Funkcie ošetrovateľských konceptuálnych modelov	28
1. 3. 5 Ošetrovateľské konceptuálne modely a ošetrovateľské teórie	29
2 Environmentálny model Nightingaleovej (Mária Nemčeková, Darja Jarošová)	35
2. 1 Charakteristika obdobia	35
2. 1. 1 Vplyvy prostredia, vzdelania a začiatok profesionálnej kariéry	35
2. 1. 2 Reformy vo vojenskom zdravotníckom systéme	37
2. 1. 3 Začiatky profesionálnej prípravy v ošetrovateľstve	39
2. 1. 4 Publikáčna činnosť	40
2. 2 Myšlienkové predpoklady a východiská	41
2. 2. 1 Empirizmus, racionalizmus	43
2. 2. 2 Pozitivismus, sociologické prístupy, novokantovstvo	45
2. 2. 3 Sociálna filozofia	47
2. 2. 4 Reflexia historických a filozofických východísk v práci Nightingaleovej	47
2. 3 Opis modelu, objasnenie základných pojmov. Environmentálna teória ošetrovateľstva (teória prostredia)	49
2. 3. 1 Ošetrovateľstvo a ošetrovateľské aktivity	50
2. 3. 2 Prostredie	51
2. 3. 3 Osoba	52
2. 3. 4 Zdravie/choroba	53
2. 4 Praktické možnosti využitia modelu	54
2. 4. 1 Posudzovanie	54
2. 4. 2 Diagnostika	54
2. 4. 3 Plánovanie	55
2. 4. 4 Realizácia	55
2. 4. 5. Hodnotenie	55
2. 5 Význam práce Nightingaleovej a jej odraz v súčasnom ošetrovateľstve	55
3 Hendersonovej model ošetrovateľstva (Elena Holmanová)	62
3. 1 Charakteristika obdobia, myšlienkové predpoklady a východiská	62

3. 2 Opis modelu, objasnenie základných pojmov	63
3. 2. 1 Osoba	64
3. 2. 2 Ošetrovateľská starostlivosť	65
3. 2. 2. 1 Funkcia sestry ako nezávislého odborníka	65
3. 2. 2. 2 Funkcia sestry ako člena zdravotníckeho tímu, komplementárna funkcia	65
3. 2. 2. 3 Zložky základnej ošetrovateľskej starostlivosti	66
3. 3 Praktické možnosti využitia modelu	66
3. 3. 1 Charakteristika posudzovania	67
3. 3. 2 Diagnostika	68
3. 3. 3 Spôsob plánovania a stanovenia cieľov	68
3. 3. 4 Spôsob vyhodnotenia ošetrovateľskej starostlivosti	69
3. 3. 5 Problematika ošetrovateľského procesu v Hendersonovej práci	70
4 Oremovej konceptuálny rámec sebaopatery (Katarína Žiaková, Elena Holmanová, Juraj Čáp)	73
4. 1 Charakteristika obdobia	73
4. 1. 2 Reflexia ošetrovateľských činností (1950–1959)	73
4. 1. 3 Problematika definovania predmetu ošetrovateľstva (1960–1970)	73
4. 1. 4 Prenikanie/difúzia modelu do ošetrovateľstva (1971–1980)	74
4. 1. 5 Ďalší rozvoj modelu (1981 – dodnes)	74
4. 2 Myšlienkové predpoklady a východiská	74
4. 3 Opis modelu, objasnenie pojmov	75
4. 3. 1 Teória sebaopatery (self-care)	76
4. 3. 2 Teória deficitu sebaopatery	78
4. 3. 3 Teória ošetrovateľských systémov	79
4. 3. 3. 1 Úplne kompenzujúci systém	79
4. 3. 3. 2 Čiastočne kompenzujúci systém	79
4. 3. 3. 3 Podporno-výchovný systém	80
4. 3. 4 Ošetrovateľské vzdelávanie a ošetrovateľská prax	80
4. 4 Základné pojmy metaparadigmatického systému	82
4. 5 Praktické možnosti využitia modelu	85
4. 5. 1 Prvá fáza – ošetrovateľská anamnéza	85
4. 5. 2 Druhá fáza – plánovanie ošetrovateľskej starostlivosti	92
4. 5. 3 Tretia fáza – hodnotenie ošetrovateľskej starostlivosti	92
5 Royovej adaptačný model (Silvia Kyčinová, Igor Ondrejka)	94
5. 1 Myšlienkové predpoklady a východiská	94
5. 1. 1 Adaptácia, stres a koping	94
5. 1. 1. 1 Psychické aspekty stresovej reakcie	97
5. 1. 1. 2 Mechanizmy psychickej adaptácie	97
5. 1. 2 Adaptácia a koping v modeli Royovej	99
5. 2 Opis modelu, objasnenie základných pojmov	100
5. 3 Praktické možnosti využitia modelu	102
5. 3. 1 Prvá fáza ošetrovateľského procesu	103
5. 3. 1. 1 Fyziologický/fyzický spôsob adaptácie	103
5. 3. 1. 2 Adaptácia pomocou sebakoncepcie a identifikácie v skupine	104
5. 3. 1. 3 Adaptácia pomocou rolovej funkcie	105
5. 3. 1. 4 Spôsob adaptácie pomocou vzájomnej závislosti	105
5. 3. 2 Druhá fáza ošetrovateľského procesu	106
5. 3. 3 Tretia fáza ošetrovateľského procesu	107
5. 3. 4 Štvrtá fáza ošetrovateľského procesu	108
5. 3. 5 Piata fáza ošetrovateľského procesu	108
5. 3. 6 Šiesta fáza ošetrovateľského procesu	109
6 Kingovej model otvorených systémov (Kateřina Ivanová, Mária Zamboriová, Elena Holmanová)	112
6. 1 Charakteristika obdobia, myšlienkové predpoklady a východiská	112

6. 1. 2 Rozbor filozofických (ontologických, epistemologických) východísk	114
6. 2 Definície základných pojmov	118
6. 2. 1 Biologický opis systému	118
6. 2. 2 Psychologický opis systému	119
6. 2. 3 Sociologický opis systému	120
6. 2. 4 Manažerský opis systému	121
6. 2. 5 Ošetrovateľský opis systému	121
6. 3 Opis konceptuálneho rámca Kingovej, vysvetlenie základných pojmov	123
6. 3. 1 Personálny systém	123
6. 3. 1. 1 Vnímanie (concept of perception)	124
6. 3. 1. 2 Ja (concept of self)	124
6. 3. 1. 3 Rast a vývoj (concept of growth and development)	125
6. 3. 1. 4 Obraz tela (concept of body image)	125
6. 3. 1. 5 Priestor (concept of space)	125
6. 3. 1. 6 Čas (concept of time)	126
6. 3. 2 Interpersonálny systém	127
6. 3. 2. 1 Ľudská interakcia	127
6. 3. 2. 2 Komunikácia	128
6. 3. 2. 3 Transakcia	129
6. 3. 2. 4 Rola	129
6. 3. 2. 5 Stres	130
6. 3. 3 Sociálny systém	130
6. 3. 4 Základné pojmy modelu	131
6. 3. 4. 1 Osoba	131
6. 3. 4. 2 Ošetrovateľská starostlivosť	132
6. 3. 4. 3 Zdravie	133
6. 3. 4. 4 Prostredie	133
6. 4 Praktické možnosti využitia modelu	133
6. 4. 1 Charakteristika posudzovania	134
6. 4. 2 Spôsob plánovania a stanovenie cieľov	135
6. 4. 3 Spôsob vyhodnotenia – záznam o prograse	135
6. 5 Analýza a hodnotenie konceptuálneho rámca a teórií	136

7 Leiningerovej teória kultúrnej zhodnej a rozdielnej starostlivosti založená na rôznorodosti a univerzálnosti (Mária Nemčeková, Lenka Špirudová)

7. 1 Charakteristika obdobia, spoločenské východiská pre vznik a rozvoj teórie	139
7. 2 Myšlienkové predpoklady a východiská	142
7. 2. 1 Premisy teórie a modelu	145
7. 3 Opis modelu, vysvetlenie základných pojmov	146
7. 3. 1 Analýza a vysvetlenie modelu transkultúrneho ošetrovateľstva	150
7. 3. 2 Zložky teórie a modelu	152
7. 3. 2. 1 Kultúrne faktory a sociálna štruktúra	152
7. 3. 2. 2 Systémy starostlivosti	152
7. 3. 2. 3 Typy starostlivosti	153
7. 4 Praktická aplikácia teórie	154
7. 4. 1 Princípy transkultúrnej ošetrovateľskej starostlivosti	155
7. 4. 2 Postup a zásady pre reguláciu praxe transkultúrneho ošetrovateľstva	157
7. 5 Niektoré omyly a nepochopenie transkultúrneho ošetrovateľstva	158
7. 6 Náčrt celosvetového rozvoja transkultúrneho ošetrovateľstva (Faktory ovplyvňujúce transkultúrne ošetrovateľstvo)	159

8 Gordonovej funkčné a dysfunkčné vzorce zdravia (Jana Marečková)

8. 1 Charakteristika obdobia, myšlienkové predpoklady a východiská	170
8. 2 Opis a objasnenie základných pojmov	173
8. 2. 1 Funkčné vzorce zdravia	174
8. 2. 2 Dysfunkčné vzorce zdravia	175

8. 2. 3 Potenciálne dysfunkčné vzorce zdravia	176
8. 3 Ošetrovateľská diagnostika	177
8. 3. 1 Definícia ošetrovateľskej diagnózy	177
8. 3. 2 Aktuálny stav vývoja vzorcov zdravia	178
8. 4 Praktické možnosti využitia vzorcov zdravia pri posudzovaní	187
8. 4. 1 Štúdium diferenciálnej ošetrovateľskej diagnostiky	188